

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרל

ערב שבת-קודש
פרשת ראה
כ"ד במנחם-אב ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ה במנחם-אב ה'תשס"ו — א' באלול ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ד במנחם-אב	הלי תלמוד תורה פרק ב-ד.	ספר קדושה הלכותיו.. ספר קרבנות.. וייט מצות לא תעשה.	מ"ע יא.
ש"ק	כ"ה במנחם-אב	פרק ה-ז.	ספר טהרה הלכותיו.. ספר שופטים.. בעזרת ש-די.	מ"ע רט.
א'	כ"ו במנחם-אב	הלי עבודת כוכבים וחקותיהם.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	משוך חסדך וגוי.. ספר המדע והוא ספר ראשון.. הלי יסודי התורה.. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת י. מז. ס. ו. ה. ב. ג. ד. טו. מ"ע קפו. מל"ת כג. כד.
ב'	כ"ז במנחם-אב	פרק ד-ו.	פרק ב.	מל"ת טז. יז. יח. יט. כ. כא. כו. כח. כז. כט. יד. ת. ט. ז.
ג'	כ"ח במנחם-אב	פרק ז-ט.	פרק ג.	מל"ת יא. יב. יג. מ"ע קפה. מל"ת כה. כב. מח. נ. נא. ל. לז. לא. לב.
ד'	כ"ט במנחם-אב	פרק י-יב.	פרק ד.	מל"ת לה. לח. לו. לז. לד. מג. מד. מ. לט. מא. מה. קעא.
ה'	ל' במנחם-אב	הלי תשובה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מ"ע עג.
ו'	א' באלול	פרק ד-ו.	פרק ו.	מ"ע עג.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	צוהר היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציאת ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
7.47	7.21.6	1.17	12.44	9.28	6.12	5.13	4.29	3.54	ו', כ"ד באב
7.46	7.2.5	1.17	12.44	9.28	6.12	5.14	4.30	3.55	ש"ק, כ"ה באב
7.45	7.19.4	1.17	12.44	9.28	6.13	5.15	4.31	3.57	א', כ"ו באב
7.44	7.18.2	1.17	12.44	9.28	6.14	5.16	4.32	3.58	ב', כ"ז באב
7.42	7.17.1	1.16	12.43	9.29	6.14	5.16	4.33	3.59	ג', כ"ח באב
7.41	7.15.9	1.16	12.43	9.29	6.15	5.17	4.34	4.00	ד', כ"ט באב
7.40	7.14.8	1.16	12.43	9.29	6.15	5.18	4.35	4.01	ה', ל' באב
7.39	7.13.6	1.15	12.43	9.29	6.16	5.19	4.36	4.02	ו', א' באלול

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

באר-שבע		חיפה		תל-אביב		ירושלים		פרשת
צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	
7.59	7.01	8.00	6.52	8.00	7.00	7.57	6.44	ראה
7.50	6.53	7.51	6.44	7.51	6.52	7.49	6.36	שופטים

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוך • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

סימני טהרה בעבודת האדם

עבודתנו היא להעלות את ה'דומם', ה'צומח' וה'חי' שבנו למדרגת 'מדבר' □ ההוכחה שהיהודי פועל מתוך כוונה אמיתית לעבוד את ה' היא שעובד בשני קווים מנוגדים – "מפרסת פרסה" □ אבל גם אז עדיין אין לו לסמוך על עצמו וצריך לחזור ו'ללעום' ולבדוק את עצמו – "מעלת גרה" □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

הוא משל לנמשל – הרי זה מפני שנלקח ממנו. העניין שבנמשל, כשיורד לעולם תחתון יותר – נעשה משל.⁴

על-פי זה, לשני הסוגים שבסימנים ישנה שייכות להדבר עצמו. אפילו הסימנים שאינם טעם וסיבה, ואינם אלא סימנים כדי לברר – גם הם קשורים עם הדבר עצמו. לא במקרה זהו הסימן של הדבר, אלא כאשר הדבר יורד למטה יותר נעשה הוא – הסימן.

ובמילא מובן, שב' הסימנים ד"מעלת גרה" ו"מפרסת פרסה", בכל סוג סימנים שייכללו – יש להם שייכות ל"זאת הבהמה אשר תאכלו".

ב. עניין האכילה – "זאת הבהמה אשר תאכלו" – הוא שלוקחים חי, צומם או דומם, ועל-ידי זה שאוכלים אותו, נעשה "דם ובשר כבשרו" שמהדומם, הצומח או החי – נעשה מדבר, שעל-ידי זה מתמלאת התכלית

א. בפרשתנו מדובר אודות "זאת הבהמה אשר תאכלו",² בהמות טהורות, ואודות "הבהמה אשר לא תאכלו", בהמות טמאות. והתורה נותנת שני סימנים ל"הבהמה אשר תאכלו": "מעלת גרה" ו"מפרסת פרסה".³

בסימנים⁴ שבתורה ישנם ב' סוגים: (א) גורמים – סימנים שהם טעם וסיבה לדבר, ובנדרון דירן – על-ידי זה שהבהמה היא מעלת גרה ומפרסת פרסה, הרי היא בהמה טהורה; (ב) מבדילים – סימנים שאינם טעם וסיבה לדבר, ואינם אלא מבררים את הטהרה והיפך הטהרה שישנה בדבר מצד עצמו, שעניין זה נתברר על-ידי הסימנים.⁵

פנימיות התורה, תורת החסידות, מקשרת את המשל עם הנמשל. ואף שהמשל הוא דבר זר, ואינו אלא משל בלבד – אף-על-פי-כן מקשרים אותו עם הנמשל, כיוון שאין מקרה סתם ("קיים צופאל") בעולם, וזה שעניין זה

(4) ראה גם 'תורת-מנחם – התוועודיות' ח"ח ס"ע 145 ואילך. וש"נ.
(5) ראה בפרטיות צפע"ג להגאון הרגצ'ובי על הרמב"ם ריש הל' מאכלות אסורות.
(6) ראה תורת-מנחם שם עמ' 229, ובהנסמן שם בהערה 181.

(1) מכאן עד סוס"ז – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באדיש), ונדפס בלקו"ש ח"ב עמ' 375 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
(2) פרשתנו יד, ד.
(3) שם, ו.

דבר מלכות

העליון", על-ידי זה שימלא את שליחותו של "אדם העליון". וכמבואר בליקוטי-תורה¹³, שעל-ידי זה שעושים שליחותו של אדם העליון – נעשים "כמותו"¹⁴, שהוא עניין ההתכללות, שנכלל באדם העליון.

ויש בזה סדר והדרגה: תחילה הרי זה במדרגה תחתונה, אחר-כך למעלה יותר, עד שפועל בעצמו ההתכללות – שנכלל לגמרי באדם העליון. וכפי שנתבאר (בהמאמר¹⁵), שתחילה העבודה היא באופן ד"אחרי הוי' אלוקיכם תלכו"¹⁶ – אחרי, שאין זה אלא "אחורים" בלבד, עד שמגיעים לתכלית העלייה – "ובו תדבקו"¹⁶, שאינו שום מציאות לעצמו כלל, אלא נעשה לגמרי רבוק, ועד שנעשה דבר אחר.

ועל-דרך מדרגת משה רבינו, שאמר¹⁷ "ונתתי עשב" כיוון שהיה בטל לגמרי ולא היה מציאות כלל, "ונחנו מה"¹⁸, "שכינה מדברת מפומא דיליה"¹⁹ (על-ידי ה' המוצאות שלו), שזוהי המדרגה ד"ובו תדבקו".

וכמו בו עצמו – כן הוא גם בהדומם, צומח וחי שמשמש בהם, שתכליתם היא שיהיו נכללים ב"אדם העליון".

ד. עניין זה – לקחת בהמה, ש"רוח הבהמה היורדת היא למטה"²⁰, ולפעול בה העלאה והתכללות, היפך טבעה דירידה למטה – תחילה התכללות באדם התחתון, ועל-ידי זה גם באדם העליון – הרי זה דרך רחוקה ביותר, מ"אחרי הוי' אלוקיכם" עד "ובו תדבקו", ו"כל

דהדומם, הצומח או החי – שהוא נכלל בהמדבר⁷.

גם באדם גופא ישנם עניינים שבהם הוא שווה לדומם, צומח וחי, על-דרך מאמר הגמרא⁸ "שלושה כבהמה", וישנם עניינים שבהם הוא מחולק מדומם, צומח, חי, שבהם הרי הוא אדם, מין המדבר.

וכשם שבדומם, צומח, חי ומדבר בכלל, לא הדומם, צומח וחי הם התכלית, אלא המדבר דווקא, וגם המעלה בדומם, צומח וחי היא דווקא כשהם נכללים בהמדבר – כן הוא גם בהמדבר גופא: העניינים שבהם הוא דומה לדומם, צומח וחי – אינם המעלה והתכלית שלו. התכלית היא בעניין המדבר שבו; והתכלית דשאר עניינים – הדומם, צומח וחי שבו – היא, שגם הם יהיו בהתאם לעניין המדבר שבו, ויהיו נכללים בו.

וכן הוא גם בנוגע להדומם, צומח וחי – בכללות – שהאדם משתמש בהם והם נכללים בו, שהתכלית היא שיהיו נכללים בהמדבר שבאדם דווקא, על-ידי זה שהאדם ישתמש בהם בהתאם לעניין ומעלת האדם⁹.

ג. עניינו האמיתי של אדם הוא – "אדמה" לעליון¹¹, כביכול, ל"אדם העליון שעל הכסא"¹², שהוא – "אדם העליון שעל הכסא" – ה"אדם" האמיתי, אמיתית מעלת המדבר. המעלה דאדם התחתון היא – שהוא "אדמה" לאדם העליון, ולכן נקרא בשם "אדם". מעלת האדם היא – שיהא נכלל ב"אדם

14 שהרי "שלוחו של אדם כמותו" (ברכות לד, ב. במשנה) ו"ש"י. – מהנחה בלתי מוגה.

15 לעיל עמ' 164 ואילך.

16 פרשתנו יג, ה.

17 עקב יא, טו.

18 בשלח טז, ז.

19 להעיר מזה"ג רלב"א ושם ז, א. רסה, סע"א.

שמו"ר פ"ג, טו. ויק"ר פ"ב, ג. מכילתא יתרו

יח, ט. לקו"ת ויקרא ג, א.

20 קוהלת ג, כא.

7 ראה לקו"ש ח"ט עמ' 206, ובהנסמן שם בהערה 72.

8 חגיגה טז, א.

9 ראה גם תורת-מנחם שם ס"ע 44 ואילך.

10 ישעיהו יד, יד.

11 של"ה חלק תושב"כ וישב סוף הדרוש צאן

יוסף. ובכ"מ. גם בספר עשרה מאמרות מאמר א

כל חי ח"ב פל"ג. ועוד.

12 ראה יחזקאל א, כו.

13 ויקרא א, ג. ב, א.

דבר מלכות

הדרכים בחזקת סכנה²¹. אחד – קו הימין, ולכן לא היה אפשר לדעת וכדי שיהיה אפשר לעבור דרך זו – נתנה לנו התורה שני סימנים, המורים אם האדם עושה עבודתו כראוי: אם הוא מתעסק בדברים הגשמיים דרומם, הגבורה – אזי "עתה ידעתי כי ירא אלוקים

גם עניין התשובה (שלמעלה מהתורה) מתגלה על-ידי התורה דווקא, והיינו, שהצדיקים (שעניינם תורה) הם המגלים ומורים את סדר התשובה

אתה", "עתה ידעתי" גם על הנסיונות הקודמים, שהם מצד עבודה²⁶.

ו. זהו הסימן ד"מפרסת פרסה":

כאשר פועלים רק בקו אחד, "בקיימא דחד סמכא"²⁷ – ייתכן שזהו מצד הטבע והרגילות. הסימן לבהמה טהורה הוא "מפרסת פרסה" – שהפרסה מחולקת ומכוונת ימינה ושמאלה, לשני הצדדים. הוא יוצא מטבעו ורגילותו, ועושה את שליחותו של "אדם העליון", בכל מקום ששולחים אותו.

הדין ב"מפרסת פרסה" הוא, שהפרסה צריך להיות מחולקת מלמעלה ומלמטה, ואם לא – אין זו בהמה טהורה²⁸. והיינו, שהעבודה בב' הקווין צריכה להיות לא רק בחיצוניות בלבד; אם עניין זה הוא רק בחיצוניות, אבל בפנימיות אינו עומד אלא בקו אחד – אזי "לא תאכלו", שאינו פועל את ההעלאה והתכללות. עליו להיות מחולק בפנימיות וגם בפועל, בכל כולו ("דורך און דורך"), ואז "תאכלו", שפועל את ההתכללות, עד שבא לידי "ובו תדבקון".

צומח וחי לשם שמים ולעבודת הוי', שאז פועל הוא בהם העלאה והתכללות כנ"ל – "אשר תאכלו"; או שאינו עושה זאת כראוי, שאינו עושה זאת לעבודת הוי' אלא מצד טבעיותו ורגילותו, שאז אינו פועל בזה העלאה אלא להיפך, ואז – "אשר לא תאכלו".

ד. בתורה-אור²² מובא אודות ר' חנינא בן תרדיון²³, שעשה ב' עניינים – מעשה אחד שעשה בקו החסר, ומעשה שני שעשה בקו הגבורה – ועשה את שניהם באותו אופן, ועל-ידי זה ידעו שאין זה מצד הטבע אלא מצד עבודה, כי אילו היה זה מצד הטבע – לא היו יכולים להיות ב' העניינים באותה חיות.

וכמו שכתוב בספרי²⁴ שאהבה ויראה הם ב' מידות הפכיים ואינם יכולים להיות יחד, מלבד בעבודת הוי', שבוה יכולים להיות ב' המידות יחד.

וזהו גם כן מה שכתוב באברהם אבינו בשעת נסיון העקידה דווקא "עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה"²⁵: הנסיונות הקודמים היו בקו

21 ירושלמי ברכות פ"ד ה"ד. קה"ר פ"ג, ב (ב).

22 תולדות יטב.

23 ע"ז יח, א.

24 ואתחנן ו,ה.

25 וירא כביב.

26 ראה תניא אגה"ק סי"ג (קטב).

27 לשון האר"ר בתחלתה (זח"ג קכו, ב). וראה

תורת לוי"צ עמ' שג.

28 פרש"י פרשתנו יד,ו.

דבר מלכות

מצינו שיש מעלה בעניין שבירת הלוחות, שלכן, אמר הקב"ה למשה רבינו "ישר כוחך ששיברת"³³, ויתירה מזו איתא בירושלמי³⁴ ש"הקב"ה אמר לו שישברם" – על-דרך מעלת בעלי-תשובה על צדיקים, ש"במקום שבעלי-תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו"³⁵.

וזהו שגם ה"שברי לוחות" (עניין התשובה שלמעלה מהתורה) היו מונחים באותו ארון שבו היו מונחים הלוחות (עניין התורה), כיוון שגם עניין התשובה (שלמעלה מהתורה) מתגלה על-ידי התורה דווקא. והיינו, שהצדיקים (שעניינם תורה) הם המגלים ומורים את סדר התשובה.

ונמצא, שההכנה דחודש אלול היא בנוגע לשני עניינים אלו, עניין התשובה (שברי לוחות) ועניין התורה (לוחות), ובאופן ששני עניינים אלו קשורים זה לזה – כיוון שחודש אלול הוא הכנה הן לראש-השנה (תשובה) והן לשמחת-תורה (תורה), כנ"ל.

וזהו השייכות דחודש אלול להראשית-יבית "ארון לוחות ושברי לוחות" – כיוון שבחודש אלול ישנם ב' העניינים דלוחות ושברי-לוחות (תורה ותשובה), באופן שהם קשורים זה לזה (על-ידי הארון).

ז. ויש להוסיף בזה:

בנוגע לארון מצינו³⁶, ש"מקום ארון אינו מן המידה". והיינו, שאף ש"מקום הארון" היה במציאות – שהרי הארון עמד בקודש-הקודשים, וממנו היו "עשר אמות אוויר לכל רוח"³⁷, והארון עצמו היה במידה (של אמות

ואף-על-פי-כן, כיוון שהוא עוסק בגשמיות, ששייכת לחומריות – הרי אפילו כשהוא רואה ש"מפרסת פרסה", אין לו לסמוך על עצמו, וצריך להיות גם הסימן ד"מעלת גרה" – לחזור וללעוס ("איבערקייען"), לברוק את עצמו, ולברר עוד פעם ועוד פעם²⁹.

ז. ההוראה מזה בעבודה בפועל – שאפשר ללמדה מלמטה למעלה, ומלמעלה למטה – היא:

כשם שכאשר עומדים לאכול מבהמה, יש לברוק אם יש לה סימני טהרה, ואם לא, אסור לאוכלה – כך גם בכל עניין בעולם הזה שעומדים לעשות, צריכים לברוק בסימנים אלו: עליו להיות בטוח שעושה זאת לא "למלאות תאות נפשו", ואפילו אם נראה בעיניו שסימן זה מתאים ("שטימט") – אסור לו לסמוך על זה, ויש צורך בבידור שני.

* * *

ח. כתב³⁰ במגלה-עמוקות³¹, ש"אלול" ראשי-תיבות "ארון לוחות ושברי לוחות" – דלכאורה, מהי השייכות ד"אלול" ל"ארון לוחות ושברי לוחות"?

וביאר העניין:

אף שידוע שעניין התשובה הוא למעלה מהתורה, הרי גם את עניין התשובה יודעים מהתורה דווקא, והיינו, שהתורה מגלה את עניין התשובה³².

ועניין זה מרומז בכך שגם שברי לוחות היו מונחים בארון יחד עם הלוחות:

"שברי לוחות" – הוא עניין התשובה. ולכן

31 פ' עקב ד"ה אלול (נה,א).
32 ראה לקו"ש חי"ח עמ' 121. וש"נ.
33 שבת פז,א. וש"נ. הובא בפרש"י עה"ת ס"פ ברכה.
34 תענית פ"ד ה"ה.
35 ברכות לז,ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.
36 יומא כא, סע"א. וש"נ.
37 פרש"י שם.

29 וע"ד המבואר לעיל בהמאמר (עמ' 169) בנוגע לב' המדרגות בעניין הביטול – "משתאה ומחריש" (חיי-שרה כד, כא) – הביטול ד"משתאה", שיוצא ממציאותו, והביטול ד"מחריש", שנכלל ברבר (מהנחה בלתי מוגה).

30 תוכן סעיף זה נרפס בלקו"ש ח"ד עמ' 1350 ואילך (בשילוב עם שיחת ש"פ תצא תשי"ז).

דבר מלכות

שלמות ואמות שבורות) – הרי מקום זה היה באופן ד"אינו מן המידה".

והעניין בעבודה – שבשני קווים אלו ("לוחות" ו"שברי לוחות") צריכה להיות העבודה באופן של יציאה ממדידה והגבלה, ואז פועל הקב"ה את היציאה ממדידה והגבלה לאמיתתה.

(קטעים מהתועדות שבת-קודש פרשת ראה, מברכים החודש וערב ראש-חודש אלול ה'תשי"ד. 'תורת-מנחם – התועדות' תשי"ד חלק שלישי (יב) עמ' 173-182 – בלתי מוגה)

וזהו עניינו של חודש אלול, שהוא (כמאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁸) חודש החשבון, שבו יש לערוך חשבון נפש על כל המעשים, הדיבורים

(39) ראה ר"ה טז,ב.

(38) ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 141. וש"נ.

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

משיח הפרטי יפעל ביאת משיח הכללי

מדוע לא נזכרה ירושלים בשום מקום בתורה?

בפרשת היום נאמר "והיה המקום אשר יבחר ה' אלוקיכם בו לשכן שמו שם, שמה תביאו וגו'", ומפרש רש"י שהכוונה היא על ירושלים.

והקשה בספר החיים (לאחי המהר"ל) בחלק גאולה וישועה: למה לא נאמר בשום מקום בתורה "ירושלים" בפירוש, אלא רק סתם – "המקום אשר יבחר ה'?"

ומתרץ, ש"בכל מקום מוקטר מוגש לשמי", היינו, שלא דווקא בירושלים, אלא בכל מקום שיהודי מתפלל להקב"ה, הרי זה מקום שהקב"ה בוחר בו. ולכן מתפללים לצד ארץ-ישראל, לצד ירושלים, לצד המקדש, לצד קודש-קודשים ולצד הארון, כיוון שגם בכל מקום, אפילו בחוץ-לארץ בגשמיים, ישנו העניין דירושלים.

ומה שאמרו "כל הדר בחוץ לארץ כאילו אין לו כו" – ממשיך בספר החיים – הרי זה "הדר" דווקא, ד"דר" פירושו בקביעות, היינו, שיושב בחוץ-לארץ בקביעות ולגמרי אינו חושב אודות הגאולה. אבל כאשר גם כשיושבים בחוץ-לארץ חושבים אודות משיח ארץ-ישראל, וכמו בשעת התפילה שפונים לצד ארץ-ישראל, אזי בכל מקום שבו נמצאים הרי זה המקום אשר יבחר ה'.

[...] וזוהי ההוראה שצריכים להפיק מפרשת היום – ש"בכל המקום אשר אזכיר את שמי" הרי זה ארץ-ישראל, וזהו בכוחו של כל יהודי לפעול שהדבר יהיה בגלוי, וזהו העניין של משיח הפרטי, שיפעל גם ביאת משיח הכללי, שכל בני ישראל יילכו לארץ-ישראל הגשמית יחד עם משיח צדקנו.

ראיה הלכתית שמושיח יכול לבוא תיכף ומיד

כשמדברים אודות עניינים של משיח, יש החושבים שזהו – כלשון הגמרא – "הלכתא למשיחא". צריכים לדעת שאין הדבר כן. ויש על זה ראיה מוכחת מנגלה בתורה: יש דיעה שכהן אסור לשתות רביעית יין בזמן הזה, כי במהרה יבנה בית-המקדש, ושיכור אסור בעבודה.

להפיג השכרות של יין – יכולים על-ידי שני אופנים: א) שינה, ב) שהייה כדי מיל.

השיעור של מיל הוא י"ח דקות, והשיעור היותר גדול במיל הוא כ"ד דקות.

הרי ראיה על-פי נגלה, שבמשך זמן מועט ("א קליינער וויילע"), פחות משיעור מיל, שזהו לכל היותר כ"ג דקות ונ"ט שניות, יכול לבוא משיח עם בית-המקדש מוכן, כך שיוכלו מיד לגשת לעבודה.

(מהתוועדות כי במנחם-אב ה'תשט"ו)

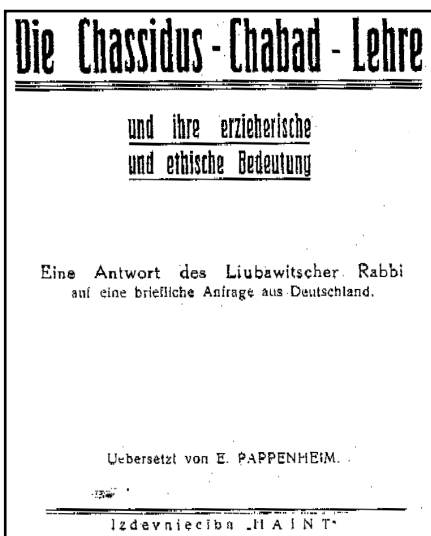
(תורת-מנחם – התוועדות תשט"ו, חלקשני (יד) עמ' 262-264 – בלתי מוגה)

חסידות מתורגמת

ניסיון ראשון להוציא לאור בדפוס ענייני חסידות בשפה הגרמנית והצרפתית נעשה בשנת תרצ"ז □ הרבי עמד מאחורי היוזמה, ואף הדריך את העוסקים בדבר בפרטים טכניים □ "צריך לדקדק בהוצאה זו ביותר, כדי שתהיה משוכללת עד כמה שאפשר" – מורה הרבי לרב חודקוב □ רשימה ראשונה

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

הגברת חוה תי' המכונה פרוי פראפעסאר ביטנער". המכתב נדפס לראשונה ב'התמים', חלק ד, תמוז תרצ"ו, עמ' מז-נג (קפט-קצב), בכותרת: "מכתב מענה מכ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש שהשיב על הצעת אחד מעסקני אשכנז הנאורים, בדבר הפצת לימוד תורת החב"ד בין יהודי אשכנז הנאורים". במפתח רבנו על מכתב זה: "הפצת דא"ח באשכנז, הקדמות לימוד דא"ח יר"ש קיום התומ"צ".

צילום דף השער של החוברת המדוברת, בשפה הגרמנית

קרוב ליובל שנים לא משה ידו של הרב חיים-מרדכי-אייזיק חודקוב מידו של הרבי. היכרותם הראשונה החלה בשנים תרפ"ח-תרפ"ט (כמסופר בספר 'ימי מלך', כרך א, עמ' 252 ואילך). קשר זה התהדק והלך עם הזמן (ראה 'אגרות-קודש' כרך כא עמ' ז-ח איגרות הרבי אליו משנת תר"צ).

ב'תשורה' שהופיעה בשנת תשס"א, לקראת חתונת צאצאיו ('עטרת זקנים'), פורסמו שלושה מכתבים נדירים ומקוריים, משנת תרצ"ז, מהרבי אל הרב חודקוב. להלן מתוך ה'תשורה', בשינויים ובתיקוני לשון קלים:

המכתבים עוסקים בדבר הדפסת חוברת עם מכתב מאת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בתרגום לגרמנית. שם החוברת: DIE CHASSIDUS -LEHRE.UND IHRE ERZIEHERISCHE UND ETHISCHE BEDEUTUNG.

"די חסידות-לערע און אירע ערצירישט אן אטיקע באדייטונג]. תחת השם נכתב: "אן ענ טפער פון כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש , אף א בריוו פון דייטשלאנד" [=מענה מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש על מכתב מגרמניה].

המכתב הוא מיום "ב', כ"ה ניסן תרצ"ו אטוו אצק" (נדפס באיגרות-קודש של הרבי הקודם, חלק ג, עמ' תקלב-תקמב). ונשלחה "אל

"ניסיון ראשון"

עד כה ידוע שהמכתב נעתק ליידש, גרמנית ואנגלית, ונדפס במכתבי-עת ובפני-עצמו, כפי שמצויין באיגרות-קודש שם. אולם לא היתה ידועה פרשת הדברים, והעיקר – מעורבותו הישירה של הרבי בהדפסת תרגומים אלו.

מהמכתבים שלפנינו עולה, כנראה, כי הרבי הוא שעמד מאחורי כל העניין, ומתאר אותו כ"ניסיון הראשון" – "להוציא לאור בדפוס דא"ח בלשון אשכנז, צרפתית וכו'", הרבי מורה ומדריך בכל פרט ופרט של ההדפסה, גם בדברים החיצוניים שלה, כמו גודל החוברת, אותיות יפות, נייר יפה וחזק, להשגיה על ההידור החיצוני, רווח בין פרק לפרק, שהכריכה תהיה עבה וכו'. הרבי גם מזרז את ההדפסה, כדי שהחוברת תגיע למקומות אחרים לקראת חג הגאולה י"ב תמוז – חג יובל דעשר שנים (תרפ"ד-תרצ"ז).

החוברת אכן נדפסה בפועל והגיעה לידי הרבי, כנראה, בתחילת חודש אלול תרצ"ז. בחוברת 31 עמודים, ותורגמה לגרמנית על-ידי א. פאפנהיים (כנראה הכוונה לבתו של מוה"ר קלונימוס-קלמן פאפנהיים, ווען. כלתו של העסקן הנכבד הרה"ח ר' מרדכי דובין. זאת כמסתבר ממכתב הרבי הקודם מיום ד' במנחם-אב תרצ"ו (איגרות-קודש ח"ג עמ' תקנא) לאביה, מו"ה קלונימוס הנ"ל: "מוסגר בזה הנני שולח מכתב לבתו התלמידה תי', ואשמח במאוד אשר גם פה בסאטאריים בעזה"י נעשה דבר תועלת בעזרת מכתב המתורגם" (הכוונה למכתב הארוך מיום כ"ה בניסן העבר)).

מצרפת ומאוסטריה – לריגה

וכעת, חזרה לשלושת המכתבים הנ"ל: המכתב הראשון (מכ"ג בסיון תרצ"ז) הוא מפריז, שם גר הרבי נשיא דורנו באותה תקופה. המכתבים נשלחו אל הרב חודקוב ששהה אז בריגה, שם שימש כ'רעפערענט' – אחראי לענייני חינוך יהודי במיניסטריים, והיה מעורב

– בין השאר – בעסקנות חב"דית. אחר-כך נסע הרבי לפערטעלדסדורף שליד וינה, לשהות עם חותנו הרבי הקודם (ששהה שם מיום ו' בתמוז עד אמצע חודש אלול). משם נכתבו המכתב השני והשלישי, על-גבי נייר המכתבים של המלון 'קונטיננטל' בווינה.

המכתבים עוסקים בחוברת הנ"ל ויש בהם רשימה מפורטת של הערות, תוספות ותיקונים שהרבי מורה לבצע בה קודם הדפסתה והפצתה. אגב, מתוכנם אפשר ללמוד רבות מאוד על גישתו המיוחדת של הרבי להוצאה-לאור בכלל ולהוצאה-לאור של דברי חסידות בפרט.

מה יעשה בחזקת 'חבר'...?

להלן המכתב הראשון (לתועלת הציבור, פתחנו כאן ראשי התיבות):

בי"ה, ד' כ"ג סיוון, תרצ"ז.

פאריז.

כבוד הכי נעלה ווי"ח אי"א נבון

ומשכיל וכו' וכו' מהורחא"מ ניי

ברכה ושלוש:

מכתבו בצרוף הקארעקטען [עלי ההגהה] קיבלתי במועדס. ומסיבות שאינן תלויות בי לא יכולתי להחזיר עד עתה.

מוסגר פה הקארעקטען לאחר ההגהה, וכפי שיראה הנה רבו הטעות-סופר מכל המינים ביותר. ומה יעשה בחזקת חבר שאינו מוציא מתחת-ידו דבר שאינו מתוקן?

והנה כיוון שזהו הניסיון הראשון להוציא-לאור בדפוס דא"ח בלשון אשכנז, הרי, לפי עניות-דעתך, צריך לדקדק בהוצאה זו ביותר, כדי שתהיה משוכללת עד כמה שאפשר, ושתוכל להתפשט בחוגים היותר רחבים, שזהו גם-כן תכלית ההעקקה ללשון אחרת. בתור יוצא מהנחה זו, צריך לשנות בפרטים הנ"ל – (מלבד ההגהות של הקארעקטן) – ואף שעל-ידי זה אפשר תודרש טרחה יתרה בהוצאה זו. וכל ההתחלות קשות.

ניצוצי רבי

מראש, אם ישלח לי גם הקארעקטען ה'בי' ובזמן שיהיה עדיין שהות לתקן. אף שתקוותי שבפעם הזאת תצא החוברת מתוקנת גם בקארעקטור.

מהנכון והראוי שיורזו ההדפסה, באופן שיוכלו לשלוח החוברת ותגיע גם למקומות אחרים, לחג' הגאולה י"ב תמוז הבא עלינו לטובה. ובפרט שהוא חג יובל דעשר שנים (וארבעים שנה להתיסדות ישיבת "תומכי תמימים").

בוודאי יראה שנשמטה התיבה "Erl" והוא בכוונה. והטעם מובן.

דרך-אגב, אם תהיה התחלה זו בהצלחה, אקווה שאפשר יהיה לקבל הסכמה להעתיק ולהדפיס גם איזה מהקונטרסים בלשון אשכנז, צרפתית וכו'. ובכל אופן, הרבה תלוי ברושם ופעולת ניסיון הראשון, הוא הדפסת והוצאה-לאור מכתב ביטנער.

החותם בכבוד וברכת כל-טוב.

מ. שניאורסאהן

חיפשתי אצלי גוף העתקה האשכנזית ולא מצאתי, ובוודאי ישנה תחת ידי כבודו. ובמילא יוכל לתקן בי פיסקאות הראשונות של פרק יב, אשר ערוב דברים ביותר יש בהם.

"שתהיה התחלה יפה ומהודרה"

המכתב שלפנינו (וכן המכתב הבא) נכתב כאמור על נייר מכתבים של מלון 'קונטיננטל' בווינה, שם התאכסן הרבי כשבא לשהות עם חותנו

א] להוציא-לאור בפורמט של כיס, דהיינו כמו הליקוטי-דיבורים שמוציאים-לאור בוורשא-אטוואצק. (ולא כגודל הקונטרסים וכמו העקזעמי ששלח לי).

ב] שיהיה באותיות יפות ונייר יפה וגם חזק, שיוכל לעמוד ימים רבים. ובכלל להשיג גם על ההידור החיצוני.

ג] להניח רווח בן פרק לפרק. וכמו שהוא בהליקוטי-דיבורים שזה מקל על הקורא ומעיין.

כדי להרבות בההגהה, הרי תודתי רבה נתונה לו

צ"ל

צ"ל (20) 23

2

כבוד הרב נאה וזה א"א נאה
ועליו ועליו' זהו א"א נאה

כבוד ושלום!

אעפ"י שצ"ל הרב נאה צ"ל האוניברסיטה ואם הוא
אין תלמוד די לא יפילי אהמים דב דרב
אעפ"י הרב נאה אהב בהגהה ופ"ק א"א נאה
הנה כדו ה"ס א"א נאה דרב. וזה י"ס אהב נאה
אין א"א נאה דרב אין א"א נאה?
וד"ק כ"א א"א נאה הכאן א"א נאה דרב
ד"א הכי א"א נאה, צ"ל א"א נאה דרב. כ"ל
א"א נאה דרב א"א נאה, וי"ס א"א נאה דרב
הרב כ"א נאה, א"א נאה דרב א"א נאה א"א נאה
הנה א"א נאה, צ"ל א"א נאה דרב א"א נאה
ההפ"ת א"א נאה דרב א"א נאה דרב א"א נאה
א"א נאה דרב א"א נאה דרב א"א נאה דרב א"א נאה
א"א נאה דרב א"א נאה דרב א"א נאה דרב א"א נאה
א"א נאה דרב א"א נאה דרב א"א נאה דרב א"א נאה

המכתב השני אל הרב חודקוב

ניצוצי רבי

HOTEL CONTINENTAL
WIEN
 11 PRATERSTRASSE 7
 TELEPHON 2-47-20-3ERLIN
 TELEGRAMM-ADRESSE:
 CONTINENTALHOTEL WIEN

Handwritten:
 ז' פ' אלול, תרצ"ב
 וי"א
 ר' צבי הירש קאניבסקי וי"א
 ר' זלמן לייב וי"א
 ר' ב' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א

Handwritten:
 הרה"ק ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א

Handwritten:
 ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א

Handwritten:
 ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א

Handwritten:
 ר' זלמן וי"א
 ר' זלמן וי"א

המכתב השלישי של הרבי אל הרב חזקוני, ממלון 'קונטיננטל' בווינה

ידידי הנכבד וכו' נעלה ווי"ח

הרבי הקודם. גם הרבי הקודם כפי הנראה
 התאכסן שם. ראה איגרות-קודש כ"ק אדמו"ר
 הרי"צ, עמ' תסז; "שגרת"י שם בנוסעי
 מהסענאטריום לביתו".

אי"א נבון ומשכיל וכו' מהורחא"מ נ"י

ברכה ורוב שלום!

בי"ה, ועשי"ק ר"ח מנ"א תרצ"ב

מוסגר פה קארעקטען אחרי ההג"ה, לפי"ד [לפי

דעתינ].

ניצוצי רבי

משינ [מנחם שניאורסאהן]

"עושה רושם טוב"

הנה המכתב השלישי, אף הוא מווינה, שנכתב ונשלח אל הרב חודוקוב כעבור כחודש:

בי"ה, [יום] ג' אלול תרצ"ז

כבוד ידידי הווי"ח אי"א נבון

ומשכיל וכי וכי מהורחא"מ נ"י

ברכה ורוב שלום!

הגיעו לכאן איזה עקזעמפי של המכתב בהתקתו האשכנזית. וזורתו החיצונית עושה רושם טוב. וטיבותא לשקיא וכי.

בדפוס נפלו איזה טעיות. ובאשר חלק מהם נוגע להבנת הדברים, ביקשתי פה לערוך לוח-התיקון מחלק זה. וכפי דעתי, ידפיסוהו בעלה בפני עצמו, אשר יצווה להדביקו, או לחברו על-ידי הקרסים שבחוברת, אחרי עמוד האחרון של החוברת (קודם דף השני של השער), בכל עקזעמפי ועקזעמפי' [בכל עותק ועותק].

אשלח המכתב במהיר. ואסיים באיווי כל-טוב סלה.

ידידו ודורש שלומו כל הימים

= מ. שניאורסאהן

בנוגע להנייר [א] של **הזעקל** [כריכה] אם באפשרי שיהיה יותר עב מה טוב, כדי שיעמוד ימים רבים.

[ב] **להדפיס**, טוב שיהיה מהודר יותר, עד כמה באפשרי, וכמו שכתבתי כבר, שתהיה התחלה יפה ומהודרה כפי היכולת.

אמהר מפני קדושת יום השבת-קודש.

ידידו דו"ש ופוי"ש [דורש שלומו ופורס שלום] כל הדו"ש

= [שני קווים אלכסוניים – כך נהג הרבי באותן שנים לכתוב, לפעמים, לפני חתימת שמו הקי' במכתבים]

Seife 12:	Zeile 7:	[דעה]. [דעה]
12.	32.	um sich [mit] dem
14.	28.	wogegen (ein) [einen]
16.	6.	da [Ihrer Meinung nach] nur dies
16.	29.	(Nichts auf der Welt kann der Seele grösseres Vergnügen bereiten, als) [Zwischen den Dingen die der Seele grosses Vergnügen bereiten, ist] der Anblick.
17.	11.	(Einfalt) [Einfachheit]
19.	10.	(Einfalt) [Einfachheit]
20.	24.	(insbesondere) [insbesondere der Nächte
22.	18.	„Alles ist G-tlichkeit [.] und [.] G-tt gel.
22.	27.	(erreichen) [erfassen]
23.	2.	Klar [zu] machen (zu können)
24.	6.	mit der ganzen Flamme ihres Heizes] (bereit waren und mit der Aufopferung ihrer ganzen Persönlichkeit) [und mit der Aufopferung ihrer ganzen Persönlichkeit bereit waren] diese zu erfüllen.
24.	31.	(5634—5674) [(5534—5574)]
24.	34.	(Chassidim) [Chassidus]
25.	1.	(Mitteler „Rabbi“) [„Mitteler“ Rabbi]
27.	14.	(Einfalt) [Einfachheit]
29.	15.	(die) [sie] sollen leben

Das Zeichen (—) .Klammern geschriebene ist zu streichen.
Das Zeichen [—] .Klammern geschriebene ist hinzusetzen.

לוח התיקון' שהורה הרבי לצרף לכל חוברת וחוברת'

פרשת ראה

ראה אנוכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא,כו)

אמר משה נביא: חמון דאנא מסדר קדמיכון יומא דין ברכתא וחילופא (תרגום ירושלמי)

ה"משה" שבכל דור נתן לנו לפעמים "קללה", כלומר: מילוי הוראותיו כרוך בקשיים ואף בייסורים. אך עלינו לדעת שלאמיתו של דבר אין כאן קללה אלא ברכה, שכן על-ידי ייסורים אלו נפטרים מייסורים קשים יותר.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת ראה תשי"ז)

ואמרת אוכלה בשר כי תאוה נפשך לאכל בשר (יב,ג)

"ואמרת אוכלה בשר" – כאשר הגוף דורש אכילת בשר;

"כי תאוה נפשך לאכול בשר" – דע כי סיבת הדבר האמיתי היא שהנפש האלוקית מתאוה לבשר כדי לברר את ניצוצות הקדושה שבו.

בדומה לכך פירש הבעל-שם-טוב את הפסוק "רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף" (תהילים קז): כאשר אדם רעב או צמא למאכל ומשקה, הסיבה לכך היא שנפשו האלוקית מתעטפת ומשתוקקת לברר את ניצוצות הקדושה המצויים במאכל ובמשתה.

(ליקוטי-שיחות, כרך ד, עמ' 1111)

העניק תעניק לו מצאנך ומגרנך ומיקבך... וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך ה' אלוקיך (טו,יד-טו)

צאן – רומז לקרבן פסח, הבא מן הצאן, שהוא זכר ליציאת מצרים ("שפסח המקום על בתי אבותינו").

גורן – רומז למצה, שבאה מדגן שבגורן, שאף היא זכר ליציאת מצרים ("שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך-מלכי-המלכים הקב"ה וגאלם").

יקב – רומז לארבע כוסות, שנתקנו כנגד ארבע לשונות של גאולה שנאמרו ביציאת מצרים. אולם במרור אין דין הענקה. שכן המרור הוא זכר לעבודת פרך, ובעבד עברי נאמר (בהר כה) "לא תרדה בו בפרך".

(תורת לוי-יצחק, עמ' כ)

וברכך ה' אלוקיך בכל אשר תעשה (טו,יח)

יכול אפילו יהא יושב ובטל? תלמוד-לומר, בכל אשר תעשה (ספרי)

אמנם הפרנסה באה מברכת ה', אבל בכל-זאת עלינו לעשות 'כלי' בדרך הטבע לברכה זו. שכן הברכה באה משם הוי', מקור כל הברכות, והיא חייבת לעבור דרך שם אלקים – בגימטרייה הטבע.

ומכיוון שהעיקר הוא ברכת ה', כמובן, ולא הכלי, לכן יש להיזהר שעסק הפרנסה לא יהיה על חשבון תפילה בציבור וקביעת עיתים לתורה. לא ייתכן לייחס חשיבות גדולה יותר ל'כלי' מלברכה.

(קונטרס ומעיין, עמ' 126)

ממעייני החסידות

* * *

על האדם לעשות 'כלי' (בלבד) לפרנסתו, ולהשתדל בכל כוחו שה'כלי' יהיה נקי מכל סיג ופסולת של הונאה וכדומה, היינו שיהיה הכל על-פי דיני התורה. אז – הוא אכן 'כלי' ראוי לברכה העליונה. ברכה בפרנסה ניכרת בשני היבטים: (א) הפרנסה באה ברווח, (ב) הפרנסה מנוצלת לצרכים נכונים וטובים.

(היוס'ים – כז בסיוון)

מהחל חרמש בקמה (טז, ט)

פעם התלוננו חסידים לפני כ"ק אדמו"ר המהר"ש, שהמשפיע בעירם נוהג בהם ביד קשה. כשנכנס המשפיע ליחידות, אמר לו הרבי:

"מהחל חרמש בקמה". את ה"קמה", דהיינו הגאווה והישות, צריך לשבור ב"חרמש" – כלומר, בתעניות ובסיגופים. אולם כל זה הוא כלפי עצמך. ואילו בכל הנוגע לזולת נאמר (תצא כג), "וחרמש לא תניף על קמת רעך".

(מפי השמועה)

ועשית חג שבועות (טז, י)

"ועשית חג" – הגילויים המתגלים בחגי ומועדי ישראל נמשכים על-ידי עשייה בפועל: בפסח – על-ידי אכילת מצה; בסוכות – על-ידי סוכה וד' מינים; ובשבועות – על-ידי אמירת אותיות התורה. ודיבור זה נחשב כמעשה, שכן הדיבור בתורה ותפילה הוא כעין דיבורו של הקב"ה, שחשיב מעשה (ב"ר פמ"ד).

(ספר המאמרים תשי"ה, עמ' 182)

ושמחת בחגך (טז, יד)

כ"ק אדמו"ר הזקן אמר: צריכים לקלוט את השמחה במידה כזאת, שהחג יהיה שלך – בחגך.

(ספר השיחות תשי"ד, עמ' 82)

איש כמתנת ידו (טז, יז)

ולעיל (פסוק י') נאמר "נרבת ירך".

כאן מדובר באדם שנתברך ב"אוכלין הרבה ונכסים מרובין" (רש"י). אדם כזה מרגיש שהעושר הרב שניתן לו אינו שלו אלא של העניים, והגיע לידו בתורת פיקדון בלבד, ואס-כן אין כאן "נרבה" אלא "מתנה" – נתינה בעין יפה. אבל לעיל מדובר באדם שאינו עשיר. איש זה עלול לחשוב שהמעט שיש לו אין בו כדי חלוקה לעניים; לכן נאמר שם "נרבת", שכן כל יהודי חייב לתרום לצדקה בנדיבות לב, כפי יכולתו.

וקדמה "נרבת" ל"מתנת", לומר לך, שמי שנותן בכחינת "נרבת" מברכו הקב"ה שיוכל לתת באופן של "מתנת".

(ליקוטי שיחות, כרך ט, עמ' 288)

"נאה לצדיקים ונאה לעולם"

רבי שמעון בן יהודה משום רבי שמעון בן יוחאי אומר: הנוי והכוח והעושר והכבוד והחכמה והזקנה והשיבה והבנים – נאה לצדיקים ונאה לעולם. שנאמר, עמרת תפארת שיבה, בדרך צדקה תימצא. ואומר, תפארת בחורים כוחם והדר זקנים שיבה. ואומר, עמרת זקנים בני ננים ותפארת בנים אבותם. ואומר, והפרה הלבנה ובושה החמה כי מלך ה' צבאות בהר ציון ובירושלים ונגד זקניו כבוד. רבי שמעון בן מנסיא אומר, אלץ שבע מידות שמנו חכמים לצדיקים – כולם נתקיימו ברבי ובבניו (פרק ו, משנה ח)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא:

עמרת, זה העושר. תפארת, זה הנוי והבנים. ותפארת בנים אבותם, והכוח תפארת בחורים כוחם, והכבוד ונגד זקניו כבוד, ובחכמה דוקנים טובא איכא הכא וחד מינייהו לזה שקנה חכמה.

ביאור כ"ק אדמו"ר:

השאלות במשנתנו: א) מאחר שמידות אלו הן "נאה לצדיקים", פשיטא שגם נתקיימו בפועל, ומאי קא־משמע־לן? ב) "אלו שבע מידות" – מנינא למה לי. וביותר יקשה: הרי לפנינו שמונה מידות! ג) הדיוק "שבע מידות". ד) הדיוק "כולם נתקיימו". ה) הקשר לבעל המאמר – רבי שמעון בן מנסיא.

והביאור: אלו שבע מידות – היינו רק דברים שהם בגדר מידות, לאפוקי "בנים" שאינו מידה. ולכן מדייק "אלו שבע מידות".

כולם נתקיימו ברבי ובבניו – החידוש הוא שכל מידות אלו נתקיימו ברבי ובבניו, למרות היותם סותרים זה לזה. שהרי "כוח" ו"חכמה" מידות מנוגדות הן, כמאמר רז"ל "התורה מתשת כוחו של אדם"; "עושר" ו"חכמה" הפכים הם, ככתוב "לא לחכמים לחם"; ועל־דרך זה בשאר המידות.

והנה, מזה שלושת התנאים שנזכרו במשנתנו נקראים בשם "שמעון" (רבי שמעון בן יהודה, רבי שמעון בן יוחאי, רבי שמעון בן מנסיא), מובן שתוכן משנתנו שייך לשם זה.

ביאור הדברים: רבי שמעון בן יוחאי היה נעלה מענייני העולם, וכן שם אביו הוא "יוחאי" ("חיים"), שרומז על ספירת החכמה שהיא מעל העולם, ולכן לא נאמר במשנתנו שהוא אומר בעצמו "הנוי והכוח כו' נאה לצדיקים ונאה לעולם", אלא שבכל זאת המאמר מתייחס אליו ("משום רבי שמעון בן יוחאי"), כי בכוח תורתו השפיע גם על ענייני העולם.

ובעל המאמר הוא רבי שמעון בן יהודה: גם הוא נקרא בשם "שמעון", המורה שהיתה תורתו אומנתו, אך ביחד עם זה היה "בן יהודה", מלשון הודאה, הרומז לספירת המלכות, שהיא שייכת לעולם.

ועל־דרך זה לגבי רבי שמעון בן מנסיא: העובדה שנתקיימו בפועל המידות שמנו חכמים היא מצד השפעת התורה ("שמעון"); וביחד עם זה היה "בן מנסיא", מלשון נס והרמה, הרומז על רוממות הטבע, כי מצד טבע העולם מצד עצמו אי־אפשר שיתקיימו כל המידות ההפכיות הללו בחדא מחתא.

(מהתוועדות שבת־קודש פרשת בלק תשכ"ח – בלתי מוגה)

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת ראה

כ"ה במנחם-אב – מברכים אלול

אמירת כל התהילים בהשכמה בציבור. אחר-כך לומדים במשך כשעה מאמר חסידות המובן לכולם, ואחר-כך התפילה.

המולד: יום חמישי, בשעה 6:53 ו-5 חלקים. מברכים ראש-חודש אלול: "ביום החמישי וביום השישי".

אין אומרים 'אב הרחמים'.

אחר התפילה – התוועדות בבית-הכנסת.

פרקי אבות – פרק שישי.

יום רביעי,

כ"ט במנחם-אב – ערב ראש-חודש

חתן וכלה שחופתם בראש-חודש, מתענים היום.

היום, ערב ראש-חודש, יש להוסיף בתורה,

תפילה וצדקה.³

יום חמישי

ל' במנחם-אב – א' דראש-חודש אלול

ערבית: בתפילת שמונה-עשרה אומרים: 'יעלה ויבוא' (מזכירים זאת בטפיחה על הבימה קודם תפילת שמונה-עשרה. בקייטנות וכדומה שמכריזים, באופן המותר⁴, את סדרי התפילה – יש להכריז גם את אמירת 'יעלה ויבוא').

הרבי הורה להתחיל באיחולי 'כתיבה וחתימה טובה' מהיום.⁵ ופעמים רבות שהיה מקדים יותר.⁶

שחרית: אחרי חזרת הש"ץ: הלל, ואברהם זקן, 'ובדיה', קדיש תקבל. שיר-של-יום, ברכי נפשי, לדוד ה' אורי, קדיש-יתום.

מהיום עד הושענא-רבה ועד בכלל אומרים 'לדוד ה' אורי' בשחרית אחר שיר של יום, ובמנחה קודם עלינו. אומרים קדיש-יתום רק

3) במקום שצריך להדריך את המתפללים בכל קטע, ואין מי שיכול לעשות זאת מבלי להתפלל עמהם, וגם לא ניתן לעשות זאת ע"י הנפת שלטים עם מספרי העמודים בזמנים המתאימים, בשו"ת איגרות-משה (אוי"ח ח"א סי' כב) מתיר זאת רק בין המזמורים דפסוקי-דומרה, וכמוכן בין ישתבח ליוצר, אך לא בקיש וברכותיה אפילו בין הפרקים. וראה מש"כ בזה בקובץ הערות וביאורים, גיליונות: תתי"כ עמ' 95 ותתמ"ו עמ' 40. בעיקר דנו מצד צורך התפילה, ובפרט ע"פ הדי"מ סי' קיא ס"ק ב, עניי"ש. ולכאורה יש לדון במצב כזה דהוי כמו 'אפרושי מאיסורא' כשא"אפשר בניגון אחר (דשרי כמ"ש בכף החיים סי' סו ס"ק ז. וראה אישי-ישראל פ"ט הע' א).

4) 'התוועדות' תשמי"ו ח"ד עמ' 339 (מבואר שם שהעיקר הוא הברכה פ"א, אם כי מדובר גם על כתיבה כחל בחול, כמנהג המובא להלן ע"י ציון 25).

5) יאוצר מנהגי חב"ד, אלול, עמ' יג.

1) ראה שו"ע או"ח סי' תקע"ג ובמג"א שם. ובמכתב הרבי (קטע – נדפס בליקוטי-שיחות כרך כד עמ' 464, ושערי ה' ומנהג ח"ד עמ' קטו) "...שגם העניין דתענית דיום החופה, גם ההוראה שביום ראש-חודש אין להתענות, כי אם ביום שלפני זה ותקפו כמו שמתענה ביום החופה [דעות הפוסקים כך, נסמנו בנטעי-גבריאל נישואין פ"ו ס"י], מרועה אחד ניתנו והיינו הדי". ולעניין וידוי בתפילת מנחה דיום החופה שחל ב"ח יש דעות באחרונים, ראה המובא בסי' הנישואין כהלכתם פ"ו סעיף סב ובסי' נטעי-גבריאל שם פ"ח ס"ח. ובסי' ליקוט דיני ומנהגי ראש חודש – חב"ד פ"ד הערה 21 כתב ש"לפני מנהגנו שבה"ג מתענה החתן בערב ראש חודש, נראה דגם הווידי יאמר אז".

2) כן יש לפרסם בכל מקום (כולל ההולכים לדבר בבתי-כ"ו) "שלושים יום לפני החג" ע"ד השתדלות בנתינת צרכי החג לר"ה, כלשון הכתוב "איכלו משמנים ושתו ממתקים וישלחו מנות לאין נכון לוי" (סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 808).

לוח השבוע

* בחודשי אלול ותשרי, חייבים תלמידי ב"ה הישיבות לשהות וללמוד ולהתפלל בהשגחה מלאה בין כותלי הישיבה (ואין בזה כל סתירה לדרישה לצאת לעורר יהודים וכו', כי יש די זמן לשני העניינים). יש לפנות לשם כך להנהלות הישיבות [מכל החוגים] ולשכנע אותן שידאגו לכך, ואף לפנות לתלמידים – אם ההנהלה לא תצווה על כך, שהם, בקבלת-עול עצמית שלהם, ירצו וידרשו להישאר אז בישיבה'.

יום שישי

א' באלול – ב' דראש-חודש

חודש אלול¹⁰:

מנהג ישראל להוסיף בחודש אלול ביתר שאת וביתר עוז בתפילות ובתחנונים (ובפרט באמירת התהילים)¹¹ ובעבודת התפילה, בלימוד התורה (ובפרט – פנימיות התורה)¹², וכן בגמילות-חסדים ובצדקה¹², ובאהבת-ישראל

פעם אחת אחרי כל המזמורים (שיר-שלי-יום, ברכי נפשי, לדוד ה' אורי); וכן במנחה אומרים קדיש-יתום רק אחרי עלינו'.

קריאת התורה – מוציאים ספר-תורה וקוראים לארבעה עולים בפרשת פינחס (במדבר כח, א-טו). חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציון. הש"ץ מסיים 'בא לציון' לעצמו, ולא בקול רם. אומרים 'יהללו' ומכניסים את ספר-התורה לארון-הקודש. חולצים תפילין דרש"י ומניחים תפילין של רבנותם. קריאת-שמע, קדש, והיה-כ"י-ביאך. שש זכירות. חולצים תפילין דרבנותם. הש"ץ אומר (ולפחות מסיים בקול) איזה מזמור, חצי קדיש, תפילת מוסף.

במשך יום זה תוקעים להתלמד'.

מנחה:

לפני 'עלינו' אומרים 'לדוד ה' אורי' (ראה לעיל בשחרית). המתפלל במניין שבו אומרים 'עלינו' תחילה, יאמר עלינו עם הציבור, ו'לדוד ה' אורי' לאחר זה'.

מהתמימים נוסעים לבית חיינו או לשליחות, נמשכים סדרי הישיבות עם כל הנשאים עד אחרי היום הקדוש. 10) בכמה פרטים במנהגי חודש אלול נעזרתי ברשימתו של הרה"ח רמ"א שי' זלנאן ביכפר חב"ד, גיליון 918 עמ' 72. כ"ק אדמו"ר מהור"צ אמר: "חודש אלול הוא אחד הזמנים המתאימים שבהם נהגו לנגן את ניגון 'ארבע הבבות' של רבנו הזקן" – ספר-השיחות תרפ"ח עמ' 12. בליקוטי דיבורים עמ' 204 "ראש-חודש אלול", ובליקוטי רשימות שבראש ספר-הניגונים עמ' כד, מובא מאותו מקור "בשעת התפילה (כשמתפללים ביחידות באריכות)". ספר-השיחות תשי"א עמ' 86-85 – "יוצר מנהגי חב"ד עמ' יד-טו. אבל מאז התועדות כ"ד טבת תשמ"ט ואילך לא ניגנו זאת עוד בהתועדות לפני הרב, כידוע.

11) ליקוטי-שיחות ח"ב עמ' 383 וח"ד עמ' 1345. ולהעיר, שעי"פ המסופר בליקוטי-דיבורים (ח"א דף קטז, א) שהיו אומרים או לומדים בחודש אלול בליובאוויטש 'תיקוני זוהר', הסיק הרבי שאכן היה מנהג כזה (המוזכר בהקדמה הא' של ס' כסא מלך על תיקוני זוהר) בין חסידיו חב"ד, אעי"פ שאין הכוונה שחייבים לנהוג בזה (משיחת שי"פ נצו"י תשכ"ב).

12) צ"ל באופן ד'מתנות (לאביונים) הן בכמות והן באיכות, שתהיה דבר חשוב הן מצד הנותן והן מצד המקבל – התועדות תשמ"ט ח"ד עמ' 209.

6) ספר-המנהגים עמ' 17. כיוון שהטעם הוא כדי למעט באמירת קדישים כשאנו מוכרח, מסתבר שגם 'חיוב' מאניש המתפלל במניין שאומרים עוד קדישים, לא יאמר. 7) המג"א (תקפא ס"ק א) הביא שתי שיטות בזמן התחלת התקיעות, אם ביום א' דר"ח או ביום השני, והכריע שאין לזוז מהמנהג להתחיל ביום השני (אבל במקום שאין מנהג הכריע בהוספת לשו"ע רבנו לבעל 'דברי נחמיה' שם סו"ס א, להתחיל ביום הראשון). ומנהגו הוא כעין פשרה בין השיטות. ובליקוטי-שיחות כרך לד עמ' 95 נתבאר, שתקיעה זו היא 'קול אחד', מעין 'תקיעה אחת' דיום-הכיפורים. מסתבר שכדי להתלמד צריך לתקוע תקיעה, שברבים ותרועה, אך מסתמא אין קפידא במספרם.

8) אניק כרך יט עמ' תל. אלא שעליו לזכור, לומר את פסוקי 'אל תירא' ויאך צדיקים' ששייכים לסיום התפילה – רק אחרי 'לדוד אורי'. המקור לאמירת עלינו עם הציבור – במקום שמונת להפסיק – הוא במחצית-השקל ס"י סה (בקי"ו מאמירת תהלה לדוד עם הציבור שנו' שם במ"א ס"ק ג ובשו"ע אדמוה"ז ס"ב), הובא בקצות-השולחן ס"י יג ס"ו. וראה בערוך-השולחן (שם ס"ו) אודות 'תהלה לדוד': 'ואנו אין נוהגין כן, רק בשמע ישראל, ובעלינו' כשאומרים 'ואנחנו כורעים' צריך לכו"ע עמהם כמו בימודים... ויש נוהגים לומר גם 'עלינו עם הציבור' [וכן רווח כיום].

9) ליקוטי-שיחות, כרך ב, עמ' 641. ואף בשנים אלו, שרבים

לוח השבוע

ישתדל לפרסם זה – נוסף על הקיום בעצמו – בכל מקום שידו מגעת, בכל מקום ומקום, לכל אחינו בני ישראל שליט"א.²⁰

העבודה דחודש אלול (כולל התשובה שבו²¹) היא בשמחה רבה, שלא יכולה להיות שמחה גדולה ממנה, שהרי "המלך בשדה... ומראה פנים שוחקות לכולם"²².

יש לעורר את העם בדרכי נועם ומתוך ענווה, וחלילה לומר (בכל השנה, ובמיוחד בחודש אלול, חודש הרחמים והסליחות) דברים קשים על ישראל – בנו יחידו של הקב"ה.²³ יש להרבות בברכות בחודש זה, ולשלול ענייני היפך הברכה ח"ו.²⁴

כשכותבים מכתב בחודש אלול, נהגו לאחל כתיבה וחתימה טובה.²⁵ כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג לאחל זאת בסיום מכתבו.²⁶ כן הורה להשתדל לברך (ולהתברך) איש את רעהו ואשה את רעותה, וכן הטף, ילד לחברו וילדה לחברתה, גם בעל-פה פנים-אל-פנים.²⁷

שחרית: מהיום אחר תפילת שחרית תוקעין בשופר: תשר"ת, תש"ת, תר"ת.²⁸

ממשיכים בתקיעות בכל החודש, חוץ משבת-קודש וערב ראש-השנה (תוקעים בכל כינוס וכו', ובפרט לחיילי צה"ל ולאנשי צבא

בכלל¹³, והתעסקות מיוחדת ב'מבצעים'¹⁴.

גם לנשים, יש להקפיד שלא יעבור עליהן יום ללא הלכות הצריכות וענייני מוסר וחסידות הקשורים לחודשי אלול ותשרי.¹⁵

כיוון שבמדינות אלה שנת הלימודים מתחילה בחודש אלול, יש להגביר בחודש זה את הפעילות בענייני חינוך.¹⁶

בישיבות תומכית-מימים מוסיפים בחודש זה (התלמידים, והראשי-ישיבה והנהלה לא-כל-שכן) זמן ללימוד חסידות, ובפרט מאמרי 'עבודה', ומאמרים השייכים לאלול, כגון: איגרת-התשובה בתניא, דרך-החיים, שער-התשובה ושער-התפילה, ליקוטי-תורה (שכבר מפרשת דברים ואילך מדובר שם אודות התשובה), עטרת-ראש, וכן עוסקים בתפילה במתינות ובחשבון-נפש.¹⁷

מעבודת חודש זה: עריכת חשבון-צדק על השנה שעברה וקבלה טובה על השנה הבאה,¹⁸ והגברת הזהירות והפעילות בסור מרע ועשה טוב.¹⁹

נוהגים לבדוק בחודש זה תפילין ומזוזות (אם כבר עברו שנים-עשר חודש מבדיקתן האחרונה), וכל אשר ימצאו בדק בשאר מצוות – יתקנו. וכדאי ונכון ביותר, שכל אחד ואחד

23) ליקוטי-שיחות כרך כד עמ' 308, 'התוועדות' תשמ"ה ח"ד עמ' 1929 ועוד.

24) שיחת כי מניא תשמ"ו סיני"כ.

25) 'ספר מהרי"ל – מנהגים' (הוצאת מכון ירושלים עמ' רנט), הובא בא"ר סי' תקפ"א ס"ק א ובבאר-היטב שם ס"ק י.

26) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' יב. לעיל שם נקבצו גם מנהגי רבותינו נשיאנו שלפניו בנדון.

27) ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 610.

28) מנהג ישראל שגם ילדים שקודם בר (או בת) מצוה יברכו [גם את הגדולים], אף שאיני דרך-ארץ... (התוועדות תשמ"ח ח"ד עמ' 339, עיי"ש).

28) ספר-המנהגים – מנהגי חודש אלול (עמ' 53 ואילך). הטעם – כנגד עשר כוחות הנפש (ליקוטי-שיחות ח"ב עמ' 446) וראה גם בסי' המאמרים מלוקט ח"ג עמ' רסט (בהוצאה החדשה: ח"ד עמ' רכט).

13) ספר-השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 700, תשי"ג ח"ב עמ' 643, 638 ושי"ג.

14) שיחת שי"פ ראה תשלי"ד סי"ג. שי"פ ראה תשלי"ז סי"כ. 15) משיחת ח"י אלול תשלי"ז, הנחת התי' בלתי מוגה סל"ב, עיי"ש.

16) ליקוטי-שיחות, כרך יד, עמ' 261, וראה שם עמ' 251. שיחת ח"י אלול תשלי"ח סי"ט.

17) 'אוצר מנהגי חב"ד' אות ג, ושי"ג.

18) שיחת שי"פ ראה תשיל" ס"ב.

19) שיחת אדרי"ח אלול תשלי"ה סי"ב.

20) ספר-השיחות תשמ"ח שם, ממטה-אפרים סי' תקפ"א סי"ג. לוח כולל-חב"ד. וראה שיחות-קודש תשלי"ד ח"ב עמ' 377, שכאשר זקוקים לברכה מיוחדת, עדיף לבדוק מידי י"ב חודש (כהידור קבוע) – ואפילו שלא בחודש אלול.

21) ראה שיחת ח"י אלול תשלי"ז סלי"ד.

22) ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 618.

לוח השבוע

ומשטרה בכל מקום שהם²⁹, וכן לילדים³⁰. אם לא תקעו בשופר בסיום תפילת שחרית, מנהג נכון שיתקעו בשופר לאחר תפילת מנחה³¹. מהיום עד ערב יום-הכיפורים ועד בכלל, אומרים בכל יום – במשך היום – שלושה פרקי תהילים לפי הסדר. מי שהחסיר – יתחיל

מהיום שהוא עומד בו, ואת אשר החסיר – ישלים (אי-אפשר לומר 'מראש' את הפרקים של הימים הבאים)³². נהוג לאומרם בציבור אחרי אמירת שיעור התהילים היומי, קודם קדיש יתום³.

29 שיחות-קודש תשל"ו ח"ב עמ' 691 וסי"ע 693, עיי"ש.
30 התועדויות תשמ"ג ח"ד עמ' 1956, ועוד.
31 "וכמדובר כמה פעמים, ויש רמז לזה בכמה מקומות" –
ר"ד משיחת יום ג' דסליחות, כ"ד אלול תנשי"א, לנשי ובנות חב"ד.
32 ספר-המנהגים שם.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם-משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן-יודא ור' יוסף-יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישע"י ע"ה דייטש